

Hírlevél 2010/12.

- **BESZÁMOLÓ A KÁBÍTÓSZER-FOGYASZTÁSSAL ÖSSZEFÜGGŐ FERTŐZŐ BETEGSÉGEK SZAKÉRTŐI TALÁLKOZÓJÁRÓL LISSZABONBÓL**
- **ÖSSZEFOGLALÓ A TÚCSERE SZOLGÁLTATÓK ÉVES SZAKMAI TALÁLKOZÓJÁRÓL**
- **BESZÁMOLÓ A KÁBÍTÓSZER-FOGYASZTÁSSAL ÖSSZEFÜGGŐ HALÁLOZÁS 2010. ÉVI SZAKÉRTŐI TALÁLKOZÓJÁRÓL**
- **AJÁNLÓ: ÚTMUTATÓ AZ INTRAVÉNÁS KÁBÍTÓSZER-FOGYASZTÓK KÖRÉBEN VÉGZETT HIV, VÍRUSHEPATITIS ÉS EGYÉB FERTŐZÉSEK SZŰRÉSÉHEZ**
- **NEMZETKÖZI ESEMÉNYNAPTÁR**

AZ ADATGYŰJTÉS PONTOS MÓDSZERTANI KRITÉRIUMAI BIZTOSÍTHATNAK CSAK EURÓPAI SZINTEN ÖSSZEHASONLÍTHATÓ ADATOKAT

BESZÁMOLÓ A KÁBÍTÓSZER-FOGYASZTÁSSAL ÖSSZEFÜGGŐ FERTŐZŐ BETEGSÉGEK SZAKÉRTŐI TALÁLKOZÓJÁRÓL LISSZABONBÓL

A szakterület 2010. október 11-13-án zajlott találkozóján a nemzeti fókuszpontok munkatársai, delegált szakértők, továbbá a UNAIDS és a WHO képviselői vettek részt.

Az ülés első napján, az **előző évi találkozó** során megvitatott, kábítószer-használattal és fertőző betegségekkel összefüggő kockázati magatartások változóit (például: tű/injektáló segédeszköz megosztás; injektáló társak száma; HIV/HCV szűrésen való részvétel) véglegesítették a résztvevők, amelyeket ezentúl kötelező jelenteni a prevalencia adatok mellett.

A második napon folytatódott az EMCDDA kábítószer-fogyasztással összefüggő fertőző betegségek szakterülete által összeállított **útmutató** tervezet revíziója. A közös munkához, mintegy referencia alapot adva, az angol Kábítószer és Egészségmagatartási Kutató Intézet (Centre for Research on Drugs & Health Behaviour) munkatársa prezentációjában felvázolta a 3 lehetséges színteret: magát az intravénás szerhasználói közösséget; az alacsony-küszöbű szervezeteket (pl. tűcsere programokat) vagy kezelőhelyeket; illetve a diagnosztikus szűrést biztosító szolgáltatókat (pl. HIV/AIDS tanácsadók, bőr-és nemibeteg gondozó

intézetek). Ezt követően bemutatásra kerültek különböző mintavételi módszerek: az utcai megkeresés és a „hólabda” módszer; a válaszadó által irányított mintavételi eljárás, azaz az RDS (Respondent Driven Sampling) módszer; és a time-location, azaz az injektáló szerhasználók megjelenésének időpontja és helyszíne által vezérelt mintavétel. Illetve ismertetett olyan nem csak a kezelésen kívüli intravénás szerfogyasztókat elérő egyszerűbb módszereket, amelyek mintavételi kerete a tűcsere programok kliensköre, vagy az önkéntes anonim szűrésen résztvevők köre. A szakértők egységesen azt javasolták, hogy az eszköztár ne nyomtatott, hanem internet

alapú legyen, mivel így jobban elérhető, terjeszthető és használható a szélesebb szakmai közönség számára is. Két fő modul kialakítását tervezik: egy diagnosztikus szűrőhelyekre vonatkozó rutin adatgyűjtési modult és egy a célzottan fertőző betegségeket/kockázati magatartásokat felmérő kutatásokra vonatkozó modult. Ezen belül különböző almodulok létrehozását vetették fel, csoportosítva azokat a mintavételi módszerek, mintavételi szinterek, vérvételi eljárások, statisztikai kérdések, illetve etikai/morális kérdések szerint. A későbbiekben az országok rendelkezésre álló erőforrásaikat, lehetőségeiket számba véve ezen eszköztár segítségével tervezhetnék meg monitorozó rendszerük felépítését, avagy fejlesztését.

A harmadik napon a kábítószer-fogyasztással összefüggő fertőző betegségeket modellező szakmai munkacsoport tartotta meg ülését. Egy angol kutató a HIV és HCV koinfekcióról készített meta-analízisét mutatta be, illetve felvázolta azokat a hatékony beavatkozási formákat, amelyekkel csökkenthető a HIV, illetve HCV incidencia a különböző jellemzőkkel rendelkező intravénás szerhasználói populációk körében. Az ártalomcsökkentő eszközök mellett külön kitért arra, hogy bizonyítottan hatékony az aktív intravénás szerhasználók antivirális kezelése is HCV fertőzés esetén. Egy modell segítségével azt ábrázolta, hogy 10 éven belül mennyivel csökkenne a HCV incidencia, adott százaléku HCV pozitív intravénás szerhasználó kezelése esetén.

Egy holland szakértő az EMCDDA-nél rendelkezésre álló adatok alapján azt modellezte, hogy mennyire térnek el a HCV és HIV prevalenciák attól függően, hogy milyen szinten és milyen módszerrel történt a mintavételi eljárás, visszautalva ezzel a szakmai találkozón első két napján rendszeresen felmerülő problematikára.

A meghívott orosz kutató a HIV fertőzés elterjedtségét mutatta be három orosz városban. Minden városban három külön módszerrel is felmérték a HIV vírus prevalenciáját, illetve kétféle módszerrel is megbecsülték az intravénás szerhasználói populáció nagyságát. A különböző módszerek eltérő arányú eredményeket adtak városonként, amely ismételten a már szakmai találkozón felvetett problémákra hívta fel a figyelmet: azaz az adatok összehasonlítása csak harmonizált módszertan által lehetséges az egyes régiók, országok között.

SZINTE VALAMENNYI HAZAI TŰCSERE SZOLGÁLTATÓ RÉSZT VETT A 2010. ÉVI SZAKMAI TALÁLKOZÓN

LEZAJLOTT A 2011-ES KAMPÁNYSZŰRÉST INDÍTÓ KOORDINÁCIÓS MEGBESZÉLÉS

Az idei találkozóra december 7-én került sor a Nemzeti Drog Fókuszpont és a Kék Pont Alapítvány közös szervezésében. Az összejövetelen szinte az összes hazai tűcsere szolgáltatást végző szervezet képviseltette magát. Mivel a találkozó helyet adott a 2011-es kampányszűrést indító koordinációs megbeszélésnek is, így olyan szervezetek is részt vettek az eseményen, amelyek egyelőre nem végeznek tűcsere-t, ám közreműködnek az intravénás kábítószer-használók körében végzett évenkénti kampányszűrő programban.

A találkozó délelőtti szekciójának első előadása a 2009-es tűcsere és kliensforgalmi adatokról szólt, illetve a Nemzeti Drog Fókuszpont munkatársa, Tarján Anna bemutatta a fecskendő és injektáló segédeszköz megosztás elterjedtségét is. A második előadásban, Csesztregi Tamás a Bűnügyi Szakértői- és Kutatóintézet munkatársa beszélt a 2009-2010-es feketepiaci trendekről. Bemutatta az elmúlt időszakban felbukkant új szereket kiemelve a mefedron előfordulási

gyakoriságának nagymértékű emelkedését, illetve kitért a leggyakoribb – intravénásan is fogyasztható – kábítószeres (amfetamin, heroin, kokain) elterjedtségére és az elmúlt évben megfigyelhető hatóanyag-tartalom alakulására is.

A délelőtti első szekciót az Országos Epidemiológiai Központ által koordinált 2011 elején induló HIV/HBV/HCV kampányszűrés koordinációs megbeszélése zárta, amely során Dr. Dudás Mária először bemutatta a 2009-es kampányszűrés eredményeit, majd kiosztotta a szervezeteknek a jövő év elején induló szűréshez szükséges eszközöket és adatlapokat.

A második szekcióban 3 rövid előadás hangzott el olyan kutatásokról, illetve tűcsere szolgáltatók által indított egyedülálló programokról, amelyek iránymutatóak és példaértékűek lehetnek a többi tűcsere szolgáltató számára is: Oláh Roland a RÉV Szenvedélybeteg-segítő Szolgálat munkatársa a szekszárdi intravénás szerhasználó közösség vizsgálatáról tartotta meg előadását. A kutatás a helyi igényeket térképezte fel a szekszárdi tűcsere program elindításához. Geist Gábor a Drogprevenációs Alapítvány munkatársa bemutatta a *Tűvé Tett(köz)Terek a XIII. kerületben* néven nemrégiben elindult programot, amely során több helyi szervezet fog össze azért, hogy a közterületen szervezeten begyűjtse a droghasználatból származó, közegészségügyi szempontból veszélyes hulladékot (használt tűket/fecskendőket), illetve a kezelésbe még nem került kábítószerhasználókkal felvegye a kapcsolatot. A harmadik előadás keretében Vadász Viktória számolt be a Kék Pont Alapítvány által 2010-ben indított Női nap – „Csere csak Csajoknak” felhívású program eddigi tapasztalatairól.

A délutáni szekciót a Kék Pont Alapítvány munkatársai, Csák Róbert és Gyékiss Roland vezették, amely a fiatal/kiskorúak tűcsere szolgáltatásokban való részvételéről szólt. A szekció meghívott vendége volt Sidlovics Ferenc, a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet Gyermekjóléti és Gyermekvédelmi Főosztály szakterületi referense is. Három vitaindító előadás előzte meg a programzáró kerekasztal-beszélgetést: bemutatásra került a hazai törvényi környezet, a nemzetközi gyakorlat, illetve a témával kapcsolatos hazai gyakorlatra vonatkozó helyzetkép. A kerekasztal-beszélgetés során a résztvevő tűcsere szolgáltatók állást foglaltak a témával kapcsolatban, illetve beszámoltak arról, hogy szervezeteiken belül mi a gyakorlat a fiatal/kiskorúak tűcserében való részvételére vonatkozóan. A résztvevők egyetértettek abban, hogy fontos a jogi/törvényi kérdések pontos tisztázása, egy közös szakmai irányelv kidolgozása, illetve egyéb kiskorúakkal foglalkozó intézményekkel való párbeszéd kezdeményezése és az együttműködés kialakítása.

A találkozó programja és az elhangzott előadások a Nemzeti Drog Fókuszpont honlapján

Az értekezleten és a szakmai találkozón elhangzottokról bővebb felvilágosítást ad Tarján Anna.

telefon: 476-1100 / 2636

e-mail: tarjan.anna@oek.antsz.hu

ELISMERŐEN FOGADTÁK A MAGYAR SPECIÁLIS HALÁLOZÁSI REGISZTERT

BESZÁMOLÓ A HALÁLOZÁSI ADATGYŰJTÉS ÉVES SZAKÉRTŐI KONFERENCIÁRÓL

A kábítószer-fogyasztással összefüggő halálozás kulcsindikátor 2010. évi szakértői találkozására november 11-12-én került sor Lisszabonban. A kétnapos találkozón 30 ország szakértői – elsősorban patológusok és statisztikusok – vettek részt.

A mortalitással kapcsolatos rutinszerű adatgyűjtés jellemzően két forrásból táplálkozik. Egyrészt az általános halálozási regiszterekből (General Mortality Register), melyek a nemzeti halálozási statisztikákban belül a kábítószerrel összefüggő eseteket tartalmazzák. Másrészt a speciális halálozási regiszterekből (Special Register), melyeken keresztül az igazságügyi orvostani elemzéseket követően kifejezetten csak a kábítószerrel összefüggő eseteket jelentik a patológusok, a BNO 10 kódjai alapján. Ez utóbbi részletesebb, a halálozás körülményeit is árnyaltan rögzítő rendszer számos európai országban hiányzik vagy hiányosan – pl. részleges területi vagy intézményi lefedettséggel – működik, jóllehet a kutatások számára ezek biztosítanak kellő mennyiségű és mélységű adatot.

A szakmai találkozó keretében sor került az ausztriai fókuszpont munkatársa által készített összefoglaló ismertetésére, mely számba veszi a **speciális regiszterek** működését egész Európában. A növekvő információs igények indokolnák a harmonizált adatgyűjtéseket a speciális regiszterek alapján, de a gyakorlat azt mutatja, hogy e regiszterek nagyon eltérőek. Más az egyes országok toxikológiai vizsgálatokat érintő gyakorlata, mások a halálozás körülményeit rögzítő kérdések struktúrája, és eltér a jelentéstevők köre is. Az eltérő jogszabályi környezet és a finanszírozási, valamint az intézményi struktúrák következtében a speciális regiszterek és az általános halálozási regiszterek sok esetben különböznek, csak részben tartalmazzák ugyanazokat a haláleseteket, ezért a viszonyítás még komplikáltabb.

A találkozón bemutatásra került a tavalyi évben indult magyarországi speciális halálozási regiszter is. A nemzetközi szakértői csoport elismeréssel reagált két jellemzőjére: a pozitív toxikológiai eredmények és az igazságügyi orvosi vizsgálatok után jelentett esetek számának összevetése, valamint a halálozási esetek és a korábbi kezelési (TDI) előzmények összevetése biztosítja a pontos jelentést és a tágabb elemzési lehetőségeket.

A találkozó másik fő témája a **kokain-fogyasztás okozta halálesetek** tendenciái voltak. A kizárólag kokain-fogyasztás miatt bekövetkező halálozás növekszik, elsősorban a problémával leginkább érintett országok – Nagy-Britannia, Spanyolország, Olaszország – körében. A halálesetek szinten minden esetben több egyéb szer – opiátok, alkohol, benzodiazepinek – együttes jelenléte mellett történnek. Az összességében stabil halálozási számok mögött az opiát-fogyasztás miatt bekövetkezett halálesetek csökkenő száma áll. A kokain-használat okozta hosszú távú egészségügyi károsodás – kardiovaszkuláris problémák, máj- és tüdőkárosodás – miatt bekövetkező indirekt halálesetek rejtve maradnak, nem jelennek meg a statisztikákban.

Szó esett még a **kohorsz vizsgálatok módszertani kérdéseiről** és a **mefedron halálalások hátteréről** is. Egy ausztriai vizsgálat bemutatta, hogy az ún. „lassan lebomló morfin” (Slow Release Morphine) mint opiát szubsztitúciós szer tehető felelőssé a legtöbb ausztriai opiát-fogyasztással összefüggő halálesetért, nem pedig a heroin. A börtönből szabadulás után történő opiát injekciózás a lecsökkent tolerancia miatt nagyobb eséllyel okoz túladagolást. Egy angol átfogó követéses vizsgálat arra a következtetésre jutott, hogy a börtönből szabaduláskor osztott naloxone költség-hatékony módja a halálesetek megelőzésének.

A szakértők az adatgyűjtés harmonizálásával és még átfogóbb kiterjesztésével kívánják elérni a halálesetek hátterének jobb megértését, és ennek eredményeként a hatékonyabb megelőzés és az alaposabb döntéshozói támogatás megvalósítását.

Az értekezleten elhangzottokról bővebb felvilágosítást ad Horváth Gergely Csaba.

telefon: 476-1100 / 2636

e-mail: horvath.gergely@oek.antsz.hu

ÚJ KÉZIKÖNYV A NEMZETI DROG FÓKUSZPONTTÓL AJÁNLÓ

Megjelent a Nemzeti Drog Fókuszpont új kiadványa *Útmutató az intravénás kábítószer-fogyasztók körében végzett HIV, vírushepatitis és egyéb fertőzések szűréséhez* címmel, mely kézikönyv a szolgáltatóknak kíván praktikus tanácsokkal szolgálni. Az intravénás kábítószer-használat egyik legsúlyosabb következményei a fertőző betegségek, amelyek egyben jelentős egészségügyi kiadásokhoz is vezetnek. A most megjelent kiadvány stratégiai javaslatokat nyújt a szűréseken való részvételi arány növelésére, amely elősegítheti az intravénás kábítószer-fogyasztók korábbi kezelésbe vonását és csökkentheti a fertőzések szélesebb körben való elterjedésének kockázatát. Az Útmutatót először angol nyelven, *Guidelines for testing HIV, viral hepatitis and other infections in injecting drug users – A manual for provider-initiated medical examination, testing and counselling* címmel, 2010-ben az EMCDDA jelentette meg Lisszabonban.

Az Útmutató a Nemzeti Drog Fókuszpont honlapján is elérhető.

NEMZETKÖZI ESEMÉNYNAPTÁR 2010

Időpont	Szervező	Cím	Helyszín	Információ
2011. január				
26	EMCDDA- Nemzeti Drog Fókuszpont	European exchange on the policies and practices in the treatment of cannabis-related problems	Lisszabon	Beszámoló a februári hírlevélben

Békés, boldog karácsonyt és sikeres új esztendőt kívánunk!

a Nemzeti Drog Fókuszpont munkatársai